

Tavoite

- Minimoi virhemahdollisuuksia
 - | poissulkeminen ohjelmoijan vastuulla
 - P():t ja V():t siellä, täällä ja tuolla - meniköhän oikein?
- Yksityiskohtia pois ohjelmoijalta kääntäjälle
 - | mitä yhteisiä muuttujia prosesseilla
 - | mikä semafori liittyy mihinkin kriittiseen alueeseen
 - | missä kohdassa kriittiset alueet sijaitsevat ohjelmakoodissa
- Kääntäjä voisi tuottaa koodia, jossa
 - | yhteiskäytön automaattinen kontrollointi
 - | yhteisiä muuttujia käytetään vain kriittisen alueen sisällä
 - | kriittiselle alueelle siirytään ja sieltä poistutaan oikein
- mutta saattaa rajoittaa rinnakkaisuutta

5.6.2006
Liisa Marttinen
3 - 2

Semafori

- perusmekanismi synkronointiin
 - | voidaan systemaattisesti ratkaista synkronointiongelmia
- melko alhaisen tason mekanismi => helppo tehdä virheitä
 - | unohtaa jokin P- tai V-operaatio
 - | tehdä ylimääräisiä P- tai V-operaatioita
 - | käyttää väärää semaforia
 - | unohtaa suojata jokin kriittinen alue
- Globaaleja muuttujia
 - | Varmistuttava että kaikki osat yhdessä toimivat oikein
- samaa mekanismia käytetään sekä poissulkemiseen että ehtosynkronointiin
 - | Kunkin P- ja V-operaation tarkoitus?

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 3

- “Semaphores are like goto's and pointers: mistake prone, work okay but lack structure and ``discipline”.

- | a disastrous typo: V(S); criticalSection(); V(S)
- | leads to deadlock: P(S); criticalSection(); P(S)
- | can lead to deadlock:

P1: P(Q); P(S); ... V(S); V(Q);

P2: P(S); P(Q); ... V(Q); V(S);

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 4

Monitori

Hoare 1974

- Kapseloitu data + sitä käsittelevät operaatiot
 - | abstraktit objektit ja julkiset metodit
 - | Vain metodeilla voi käsitellä dataa
- Kaikki yhteiset, pysyvät muuttujat monitorin sisällä
- Tarjoaa automaattisesti poissulkemisen
 - | vain yksi monitorin aliohjelma kerrallaan aktiivinen
 - | muut prosessit voivat olla odottamassa - joko pääsyä monitoriin tai monitorin ehtomuuttujassa
 - | Kääntäjä huolehtii!
- Aktiivinen prosessi - passiivinen monitori
 - | Prosessi kutsuu monitorin proseduuria

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 5

Hyötyjä:

- Kutsuvan prosessin ei tarvitse välittää siitä, kuinka monitorin aliohjelmat (proseduurit) on toteutettu.
- Monitorin toteuttajan ei tarvitse välittää siitä, missä ja miten sen proseduuria kutsutaan.
- => voidaan toteuttaa erikseen
- => rinnakkaisten ohjelmien tekeminen tulee helpommaksi, samoin niiden ymmärtäminen.

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 6

Toteutus

- eri ohjelmointikielissä erilaiset määrittelyt
- Osa ohjelmointikieltä =>
kääntäjä osaa generoida monitorin toteutuksen koodin koodin
- poissulkemisen toteuttaminen:
ohjelmointikielessä, kirjaston avulla tai käyttöjärjestelmässä
 - | yhden prosessorin koneessa keskeytykset kieltämällä
 - | monen prosessorin koneessa lukoilla ja keskeytykset kieltämällä

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 7

Esittely (Andrewsin kirjassa ja kurssilla käytetty)

```
monitor Mname {  
    pysyvien muuttujien määrittely  
    proseduurit  
    alustuslauseet  
}
```

- Monitori staattinen 'olio'
 - | Prosessi kutsuu monitorin prosedureja
 - | Monitorin muuttujien arvot pysyvät niin kauan kuin monitori on olemassa (permanent)

Kutsu

call Mname.opname(arguments)
(Mname voidaan jättää pois, jos opname on yksikäsitteinen)

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 8

Monitori on abstraktin datatyyppin ilmentymä =>

- Vain proseduurien nimet (**opname**) näkyvät monitorin (**mname**) ulkopuolelle. Monitorin omat muuttujat käytössä vain monitorin sisällä
- Monitorissa ei voi viitata monitorin ulkopuolisiin muuttujiin, ainoastaan monitorissa määriteltyihin ja parametrina (**arguments**) saatuihin
- Monitorin pysyvät muuttujat alustetaan ennen kuin yhtäkään sen proseduuria kutsutaan eli heti monitorin luomisen yhteydessä suoritetaan alustuslauseet

Prosessien synkronointi monitorilla

- poissulkeminen (mutual exclusion)
 - | **implisiittistä**
 - | vain yksi prosessi voi olla **aktiivisena** monitorissa eli suorittamassa jotain monitorin proseduuria
 - | ei useaa prosessia suorittamassa samaa proseduuria
 - | ei useaa prosessia suorittamassa eri proseduureja
 - | ohjelmoijan ei siis tarvitse huolehtia tästä
- ehtosynkronointi
 - | ohjelmoijan vastuulla; vain ohjelmoija tietää, millaista synkronointia prosessien välillä tarvitaan
 - | täytyy ohjelmoida eksplisiittisesti **ehtomuuttujia** (condition variables) käyttäen

Ehtomuuttujat ja operaatiot

- **cond cv**
 - | Ehtomuuttujalla ei arvoa - vain **jono** ehtoa cv odottaville Blocked-tilaan siirretyille prosesseille (**paikka** odotukselle, "odotushuone")
- **wait(cv)**
 - | laita prosessi jonoon **odottamaan** operaatiota *signal()*
 - | prosessi joutuu **aina jonoon!**
- **signal(cv)**
 - | jos jono tyhjä, "no operation", ehtomuuttuja "ei muista"
 - | jos jonossa prosesseja, herätä jonon ensimmäinen
 - | "huuto odotushuoneeseen: Seuraava!"
- **empty(cv)**
 - | palauta true, jos jono on tyhjä

vrt. semafori!

5.6.2006

Liisa Marttinen

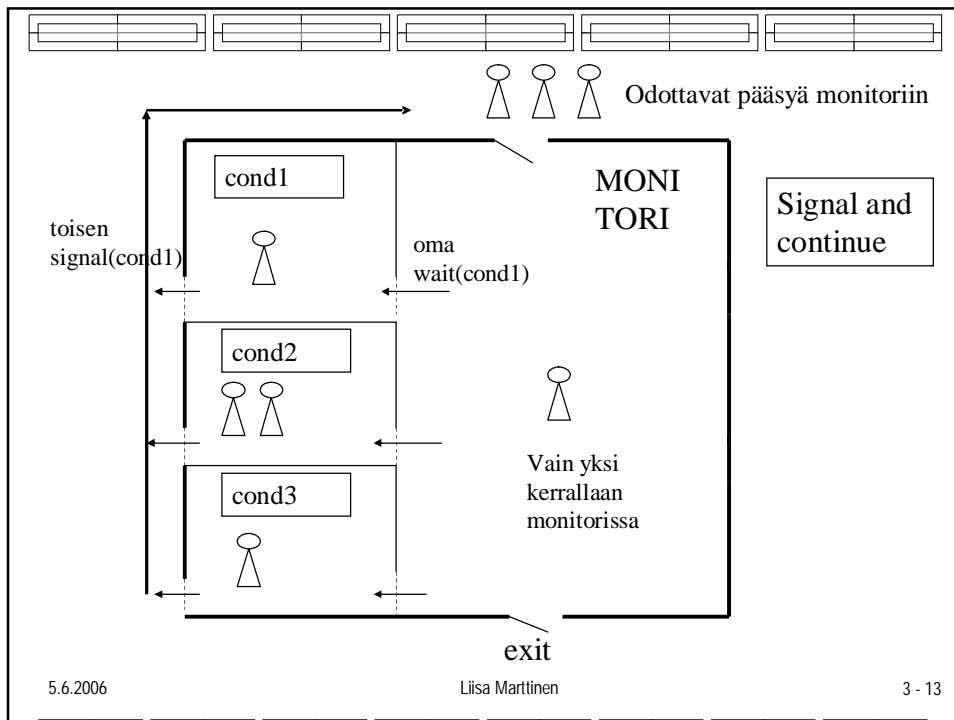
3 - 11

- **Monitorin käyttövuorot koodattava eksplisiittisesti**
 - synkronointi aina ohjelmoijan vastuulla
 - | jos prosessi ei voi jatkaa monitorin sisällä, vapauta monitori muiden käyttöön: kutsu *wait(cv)*
 - | odotus tavallaan monitorin ulkopuolella, passiivisena!
 - | kun odotukseen liittyvä ehto tulee todeksi, kutsu *signal(cv)*
- **signal() herättää monitorin sisällä jo olleen toisen prosessin**
 - **Kumpi saa jatkaa proseduurissaan?**
 - | Herättäjä?
 - | Herätetty?

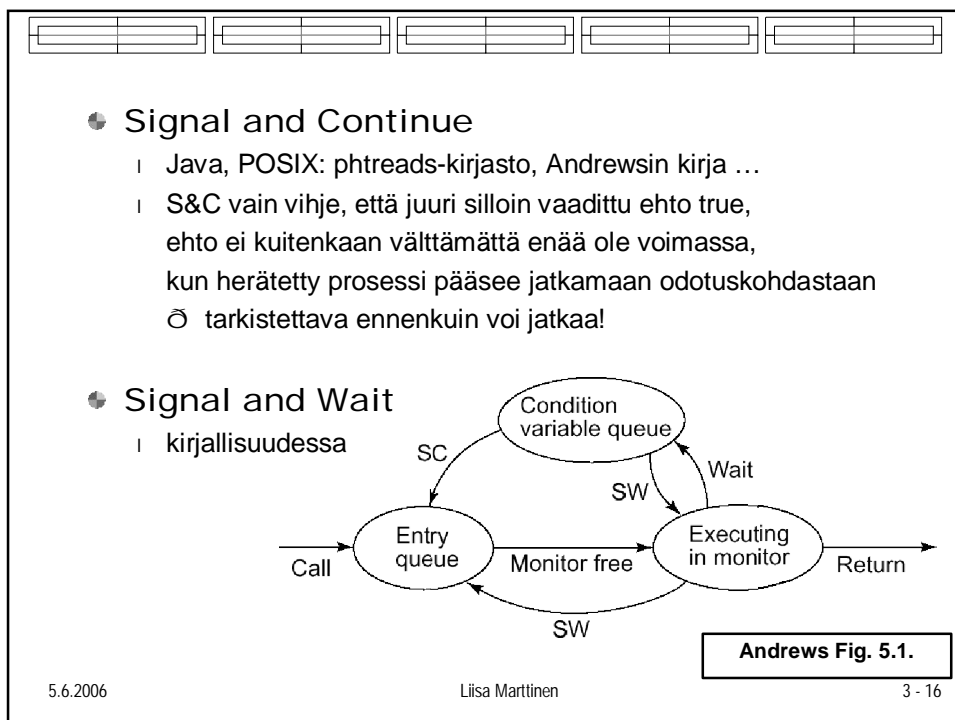
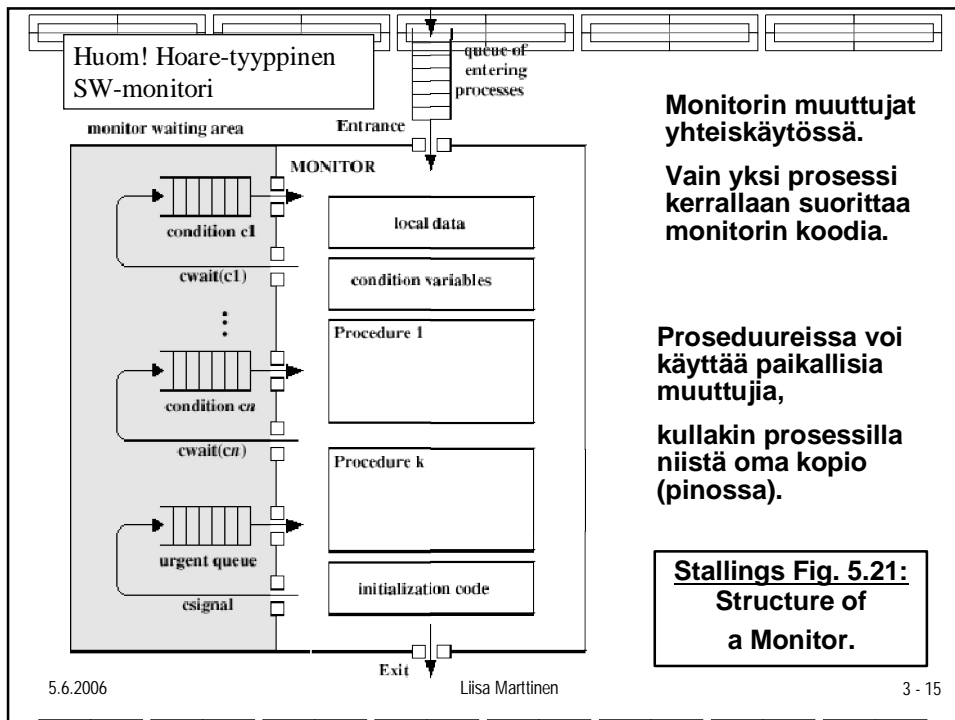
5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 12

- ### Signaloinnin vaihtoehdot
- Signal and Continue (nonpreemptive)
 - | **signaloija jatkaa**, herätetty prosessi suoritukseen myöhemmin, kun aikanaan saa monitorin haltuunsa
 - Signal and (urgent) Wait (preemptive)
 - | **signaloija odottaa**, herätetty saa jatkaa heti (= prosessin vaihto)
 - | Signaloija saa jatkaa edenemistään ennen uusia monitoriin pyrkijöitä
 - Odottavat prosessit ehtomuuttujan jonossa
 - | Odotus poissuljetun alueen ulkopuolella
 - Myös uudet prosessit kilpailemassa pääsystä monitorin sisälle
 - | Onko ehto enää true, kun herätetty pääsee jatkamaan?
 - | Tarkastettava uudelleen! => while-silmukka
- 5.6.2006 Liisa Marttinen 3 - 14

- Miten saataisiin monitori toimimaan FIFO:na myös SC:tä käytettäessä?
- condition passing (vrt. paton passing)
 - | Monitorissa oleva signaloiva prosessi herättää odottavan prosessin, mutta jättää ehdon muuttamatta
 - | **if (!ehto) wait(ehto_tosi)**
 - | Uudet monitoriin pyrkijät menevät odottamaan, mutta monitorista vapautettu ei enää testaa ehtoa, vaan jatkaa eteenpäin
 - | Ennen signalointia varmistettava, että kyseistä ehtomuuttajaa on joku odottamassa
 - | **if (!empty(ehto_tosi) signal (ehto_tosi) else ehto=true;**
 - | Muuten mikään tätä ehtoa testaava uusi tulija ei pääse monitoriin, vaan kaikki menevät odottamaan

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 17

Synkronointi (Condition Synchronization)

```

monitor Bounded_Buffer {
    typeT buf[n];      # an array of some type T
    int front = 0,    # index of first full slot
        rear = 0;     # index of first empty slot
    count = 0;        # number of full slots
    ## rear == (front + count) % n
    cond not_full,    # signaled when count < n
        not_empty;   # signaled when count > 0

    procedure deposit(typeT data) {
        while (count == n) wait(not_full);
        buf[rear] = data; rear = (rear+1) % n; count++;
        signal(not_empty);
    }

    procedure fetch(typeT &result) {
        while (count == 0) wait(not_empty);
        result = buf[front]; front = (front+1) % n; count--;
        signal(not_full);
    }
}

```

5.6.2006

Liisa Marttinen

Andrews Fig. 5.4.

```

process Producer[i=1 to N] {
    typeT data;
    while (true) {
        tuota data;
        call Bounded_Buffer.deposit(data);
    }
}

```

```

process Consumer[i=1 to M] {
    typeT data;
    while (true) {
        call Bounded_Buffer.fetch(data);
        kuluta data;
    }
}

```

Prosessit monitorin ulkopuolella!

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 19

Lisää monitorin operaatioita

- wait (cv, rank)
 - | odota arvon mukaan kasvavassa järjestyksessä (priority wait)
- minrank(cv)
 - | palauta jonon ensimmäisen prosessin arvo
- signal_all(cv)
 - | herätä kaikki ehtomuuttujassa cv odottavat prosessit
 - | S&C: while (! empty(cv)) signal(cv);
 - | S&W: ei kovin hyvin määriteltä miksei?

vrt. semafori!

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 20

Lukijat ja kirjoittajat monitorissa

lukijat

usea lukija voi samanaikaisesti olla lukemassa

```
call RW.request_read;
lue tietokantaa;
call RW.release_read;
```

lukija-prosessit

MONITORI RW

```
request_write
release_write
request_read
release_read
```

tietokanta, johon kirjoitetaan ja josta luetaan

tietokanta on monitorin ulkopuolella, mutta sinne pääsee vain monitorin kautta

kirjoittajat

kirjoittajalla yksinoikeus tietokantaan

```
call RW.request_write;
kirjoita tietokantaan;
call RW.release_write;
```

kirjoittaja -prosessit

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 21

```
monitor RW_Controller {

    # paikallisten muuttujien määrittelyt

    procedure request_read() { .....}
    procedure release_read () { ..... }
    procedure request_write () { .....}
    procedure release_write () {.....}

}
```

```
process Reader [i=1 to M] {
    ....
    while(true) {
        call RW.request_read();
        read_database;
        call RW.release_read();
    }
}
```

```
process Writer [i=1 to N] {
    ....
    while(true) {
        call RM.request_write ();
        write_database;
        call RM.release_write()
    }
}
```

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 22

ehtomuuttujia:

oktoread kun ei kukaan kirjoittamassa,

oktowrite kun ei kukaan lukemassa tai kirjoittamassa

=> tarvitaan muuttujia:

nr = lukijoiden lukumäärä,

nw = kirjoittajien lukumäärä

```
procedure request_read {  
  while (nw >0) wait (oktoread);  
  nr = nr +1;  
}
```

Käytössä
signal and
continue

```
procedure request_write(){  
  while (nr>0 || nw>0) wait(oktowrite);  
  nw=nw+1;  
}
```

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 23

```
procedure release_read(){
```

```
  nr = nr -1;
```

```
  if (nr ==0) signal (oktowrite); # viimeinen lukija herättää
```

```
}
```

```
  # yhden kirjoittajan
```

```
procedure release_write () {
```

```
  nw = nw -1;
```

```
# poistuva kirjoittaja herättää yhden kirjoittajan ja kaikki lukijat
```

```
  signal(oktowrite);
```

```
  signal_all (oktoread);
```

```
}
```

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 24

Lyhyin työ ensin

- herätys prioriteetin perusteella
 - | **wait(cv)** vie prosessin fifo-jonoon; herätys jonoonmenojärjestyksessä
 - | **wait(cv, rank)** vie prosessit rank-muuttujan mukaan nousevaan järjestykseen ja signal (cv) herättää pienimmällä rank-arvolla odottamaan menneen prosessin ensimmäiseksi
- procedure request (int time) {
if (free) free = false;
else wait(turn, time); }

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 25

Prioriteetin mukaan jonotus (Priority Wait)

```
monitor Shortest_Job_Next {  
    bool free = true;  ## Invariant SJN: see text  
    cond turn;        # signaled when resource available  
  
    procedure request(int time) {  
        if (free)      jos while, niin kukaan ei pääse  
            free = false;  
        else           Odotus ajan (time) mukaisessa  
            wait(turn, time);      järjestyksessä  
    }  
  
    procedure release() {  
        if (empty(turn))  
            free = true  
        else           Condition passing:  
            signal(turn);      Pidä resurssi varattuna,  
                                anna varattuna seuraavalle prosessille!  
    }  
}
```

Andrews Fig. 5.6.

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 26

Ajastinkello prosesseille

- kaksi operaatiota
 - | **delay(interval) # viivyttää kutsuvaa prosessia**
 - # interval määrän 'tikityksiä'
 - # herätetään vasta kun haluttu aika
 - # on kulunut**procedure delay(int interval){....}**
 - | **kellon tikitys 'tick' # kasvattaa aikaa tietyin välein**
procedure tick() {....}

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 27

Eri tapoja toteuttaa

- aina kun kello tikittää, herätetään kaikki odottavat prosessit tarkastamaan itse, onko jo aika herätä
= 'kattava herätys' (covering condition)
- herätetään vain ne, jotka todella ovat tarpeeksi 'nukkuneet' ja voivat jatkaa toimintaansa
 - | **prioriteettiodotus + tarkistus onko jo aika herätä**
- jokaisella odottavalla oma ehtomuuttuja
 - | **monimutkaisempi ratkaisu**

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 28

"Kattava herätys" (Covering Condition)

```
monitor Timer {
    int tod = 0;    ## invariant CLOCK -- see text
    cond check;    # signaled when tod has increased

    procedure delay(int interval) {
        int wake_time;           Jokaiselle oma herätysaika!
        wake_time = tod + interval;
        while (wake_time > tod) wait(check);
    }

    procedure tick() {
        tod = tod + 1;
        signal all(check);
    }
}
```

Herätä kaikki odottajat - tarkistakoot itse, onko jatkamislupa edelleen voimassa!

5.6.2006

Liisa Marttinen

Andrews Fig. 5.7.

Priority Wait

```
monitor Timer {
    int tod = 0;    ## invariant CLOCK -- see text
    cond check;    # signaled when minrank(check) <= tod

    procedure delay(int interval) {
        int wake_time;
        wake_time = tod + interval;
        if (wake_time > tod) wait(check, wake_time);
    }

    procedure tick() {
        tod = tod + 1;
        while (!empty(check) && minrank(check) <= tod)
            signal(check);
    }
}
```

Herätysajan mukaan järjestykseen
Ensimmäisen jonossa olevan arvo (=herätysaika)

Herätä vain ne, jotka voivat jatkaa!

5.6.2006

Liisa Marttinen

Andrews Fig. 5.8.

Synkronointi

☒ Priority wait

- | helppo ohjelmoida, tehokas ratkaisu
- | voi käyttää, jos odotusehdoilla staattinen järjestys

• Covering condition

- | voi käyttää, jos herätetty prosessi voi tarkistaa ehdon uudelleen
- | ei voi käyttää, jos odotusehdot riippuvat myös muiden odottavien prosessien tiloista

Ž Jos minrank ei riitä odotuksen/vuorojen järjestämiseen, talleta yhteiset odotusehdot pysyviin muuttujiin ja jätä prosessit odottamaan yksityisiin ehtomuuttujiin

- | ohjelmoi itse jonon ylläpito (jonotusjärjestys)

Rendezvous: Nukkuva parturi

• Useita aktiivisia prosesseja

• Rendezvous: "kahden prosessin kohtaaminen"

- | vrt. puomisynkronointi

• Kutakin odotussyytä varten ehtomuuttuja ja laskuri

- | rendezvous: uusi asiakas - vapaa parturi

- | Asiakkaan odotettava, että

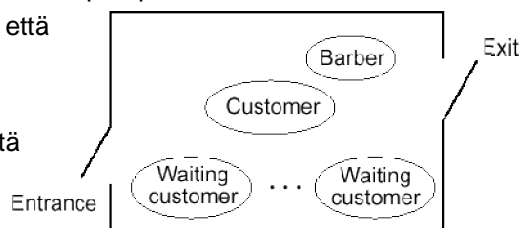
☒ parturi vapaa

- ovi auki

- | Parturin odotettava, että

Ž asiakas paikalla

- asiakas poistuu

Tapahtumien synkronointi

- Asiakkaan 'tärkeät' vaiheet (tapahtumat):
 - | **cinchair** eli istu tuoliin (asiakas on nyt kohtauspaikalla)
 - | **cleave** eli poistu parturista
- Parturin vaiheet
 - | **bavail** eli vapaudu parranajoon
 - | **bbusy** eli aja partaa
 - | **bdone** eli asiakkaan parta ajettu
- Oikea järjestys laskurien avulla:

Ongelma:
laskurit
kasvavat
koko ajan!

bavail >= cinchair >= bbusy >= bdone >= cleave

barber = bavail - cinchair

open = bdone - cleave

chair = cinchair - bbusy

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 33

Monitorin rakentelua

- `int barber = 0, int chair = 0, open = 0;`
- parturin ja asiakkaan toimintojen tahdistus ehtomuuttujilla:
 - | 4 eri tahdistuskohtaa
 - | asiakas odottaa parturin vapautuvan
 - | parturi odottaa asiakasta (= asiakas on tuolissa)
 - | asiakas odottaa poistumismerkkiä (= ovi auki)
 - | parturi odottaa asiakkaan poistumista
 - | kullekin oma ehtomuuttuja (**cond**)
 - | **barber_available** # signalled when **barber > 0**
 - | **chair_occupied** # signalled when **cinchair > 0**
 - | **door_open** # signalled when **open > 0**
 - | **customer_left** # signalled when **open == 0**

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 34

asiakkaan käyttämä proseduuri

```
• procedure get_haircut() {  
  # odota tarvittaessa parturia  
  while (barber == 0) wait (barber_available);  
  # 'varaa parturi'  
  barber = barber - 1;  
  # istu tuoliin ja ilmoita olevasi paikalla  
  chair = chair + 1; signal(chair_occupied);  
  # odota parranajon valmistumista eli oven avautumista  
  while (open == 0) wait (door_open);  
  # sulje ovi ja ilmoita lähteneesi  
  open = open - 1; signal (customer_left);  
}
```

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 35

Parturin käyttämät proseduurit

```
• procedure get_next_customer() {  
  # parturi vapautunut; ilmoittaa tästä mahdollisille odottajille  
  barber = barber + 1;  
  signal ( barber_available);  
  # odottaa asiakasta parturituoliin  
  while (chair == 0) wait (chair_occupied);  
  # tuoli merkataan vapaaksi (jo tässä!)  
  chair = chair - 1;  
}
```

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 36

```

• procedure finished_cut() {

# avaa ovi ja ilmoita 'parranajon päättymisestä'

    open = open + 1;
    signal (door_open);

# odota asiakkaan poistumista

    while (open > 0) wait (customer_left);

}

```

5.6.2006

Liisa Marttinen

3 - 37

```

monitor Barber_Shop {
    int barber = 0, chair = 0, open = 0;
    cond barber_available; # signaled when barber > 0
    cond chair_occupied; # signaled when chair > 0
    cond door_open; # signaled when open > 0
    cond customer_left; # signaled when open == 0

    procedure get_haircut() {
        while (barber == 0) wait(barber_available);
        barber = barber - 1;
        chair = chair + 1; signal(chair_occupied);
        while (open == 0) wait(door_open);
        open = open - 1; signal(customer_left);
    }

    procedure get_next_customer() {
        barber = barber + 1; signal(barber_available);
        while (chair == 0) wait(chair_occupied);
        chair = chair - 1;
    }

    procedure finished_cut() {
        open = open + 1; signal(door_open);
        while (open > 0) wait(customer_left);
    }
}

```

Systemaatt. ratkaisu

resurssi: muuttuja
 varaus: vähennä (-)
 vapautus: lisää (+)
 varo muita: while

Andrews Fig. 5.10.

5.6.2006

Liisa Marttinen

```

process Barber {
    typeT data;
    while (true) {
        call Barber_Shop.get_next_customer();
        ... parturoi ...
        call Barber_Shop.finished_cut()
    }
}

```

```

process Customer[i=1 to M] {
    while (true) {
        .. tee sitä ja tätä ...
        call Barber_Shop.get_haircut();
    }
}

```

POSIX-kirjasto, pthread

```
# include <pthread.h>
```

- | ehtomuuttujat
- | käyttö yhdessä mutexin kanssa \bar{O} monitori
- | pthread_cond_init(), *_wait(), *_signal(), *_broadcast(), *_timedwait(), *_destroy()

Java, synchronized methods

- | automaattinen poissulkeminen \bar{O} monitori
- | ei ehtomuuttujia, yksi implisiittinen odotusjono / objekti
- | operaatiot wait(), notify(), notifyAll()

+ paljon muita hieman toisistaan eroavia monitorikonstruktioita ja toteutuksia. Käytettäessä otettava huomioon kunkin toteutuksen erityispiirteet.